

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародного економічного аналізу і фінансів

Затверджено
на засіданні кафедри міжнародного
економічного аналізу і фінансів
факультету міжнародних відносин
Львівського національного
університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 29.08.2023 р.)

Завідувач кафедри доц. Юрій БІЛЕНКО

СИЛАБУС
з навчальної дисципліни
«Фіскальна політика ЄС»,
що викладається в межах ОП «Міжнародні фінанси»
другого (магістерського) рівня вищої освіти для
здобувачів спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини

Назва дисципліни	Фіскальна політика ЄС
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, вул. Січових Стрільців, 19
Факультет та кафедра, за якими закріплена дисципліна	Факультет міжнародних відносин, кафедра міжнародного економічного аналізу і фінансів
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	галузь знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»
Викладачі дисципліни	Туниця Тарас Юрійович, д. е. н., професор кафедри міжнародного економічного аналізу і фінансів
Контактна інформація викладачів	taras.tunytsya@lnu.edu.ua , ttunytsya@yahoo.com
Консультації з питань навчання по дисципліні відбувається	Консультації відбуваються у середу з 14:00 по 15:00, або за попередньою домовленістю з навчальною групою.
Сторінка дисципліни	https://intrel.lnu.edu.ua/course/fiskalna-polityka-yes
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Фіскальна політика ЄС» є вибірковою дисципліною для освітньої програми «Міжнародні фінанси» зі спеціальності «Міжнародні економічні відносини» при підготовці фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Магістр», яка викладається в першому семестрі в обсязі 3 кредити (ЄКТС).
Коротка анотація дисципліни	Курс повинен забезпечити здобувачів необхідними знаннями та навичками, які дозволять здійснювати аналіз складних наукових та прикладних проблем фіскальної політики країн ЄС. Актуальність курсу зумовлена з необхідністю вивчення проблем фіскальної політики з метою досягнення макроекономічної стабільності та забезпечення сталого економічного зростання в країнах ЄС.
Мета та цілі	Метою курсу є ознайомлення студентів з

<p>дисципліни</p>	<p>загальнотеоретичними і прикладними аспектами побудови бюджетно-податкових систем країн Європейського Союзу, особливостями та тенденціями їх формування і реалізації, вивчення сучасних підходів та інструментів аналізу та оцінки ефективності фіскальних політик країн-членів ЄС.</p> <p>Завдання:</p> <p>а) ознайомлення з теоретичними засадами функціонування фіскальної політики;</p> <p>б) формування практичних навиків проведення оцінки внутрішніх і зовнішніх факторів становлення податкових систем країн ЄС;</p> <p>в) вивчення структури бюджетної та податкової політики ЄС, а також особливостей оподаткування;</p> <p>г) виявлення напрямків формування і виконання фіскальної політики країн ЄС, їхніх перспектив розвитку та механізму реалізації;</p> <p>д) вивчення особливостей державного регулювання фіскальної політики ЄС;</p> <p>е) набуття вміння використовувати знання для аналізу ефективності податкового регулювання в країнах ЄС для подальшого впровадження його досвіду в економіку України.</p> <p>Практичним результатом засвоєння курсу повинна стати здатність студентів самостійно здійснювати наукове дослідження у сфері бюджетно-податкової політики обраних країн-членів ЄС. Окрім того, здобувачі повинні орієнтуватись у сучасних тенденціях розвитку фіскальної політики ЄС, аналізувати проблеми та можливі напрямки удосконалення організації фінансів у різних країнах та в Україні, надавати конкретні рекомендації з фіскальної політики та використовувати макроекономічні показники для обґрунтування висновків.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Базова:</p> <ol style="list-style-type: none"> Мережко, С., Ушолік, Н., & Лизунова, О. (2021). Порівняльний аналіз податкових систем зарубіжних країн та України. <i>Економіка та суспільство</i>, (25). https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-76 Податкова система: Навчальний посібник / [Волохова І. С., Дубовик О. Ю., Слатвінська М. О. та ін.]; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. – Харків: Видавництво «Діса

плюс», 2019. – 402 с.

3. Томнюк Т. Л. Податкова система: навчальний посібник. Чернівці: ЧТЕІ ДТЕУ, 2022. – 324 с.

4. Право Європейського Союзу: підручник / [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакуленко, Ван Елсуwege П. та ін.]; за ред. Р. А. Петрова. – Вид. 9-те, змінене і допов. – Харків : Право, 2019. – 442 с

5. Копич Р. Фіскальна політика в умовах післякризової стабілізації європейських країн: монографія. Львів: ПАІС, 2018.400 с.

6. Фіскальна політика: порівняльно-правове дослідження відповідності законодавства України *Acquis Communautaire* Європейського Союзу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://just.odessa.gov.ua/files/upload/files/34.pdf>

7. Крисоватий А. І. Податкові трансформації в ЄС та податкова політика України в контексті євроінтеграції: моногр. / А. І. Крисоватий, В. М. Мельник, Т. В. Кошук ; за ред. д.е.н., проф. А.І. Крисоватого. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – 236 с.

8. Андрущенко В.Л. Податкові системи зарубіжних країн : навчальний посібник. — К.: Видавничий дім «Кондор», 2023. — 236 с.

9. Пугаченко О.Б. Діяльність податкових органів у зарубіжних країнах / О.Б.Пугаченко [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon/stat_20_1/28.pdf](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/28.pdf)

10. Alesina A., Barbiero O., Giavazzi F., Paradisi M. Austerity in 2009–2013 // *Economic Policy*. – 2015. – Vol. 30. – Issue 83. – P. 385–437.

11. Economic and fiscal policy coordination. European Commission. URL: https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policycoordination_en

12. Economic and monetary union, taxation and competition policies. European Commission. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/section/194/economic-and-monetaryunion-taxation-and-competition-policies>

13. Fiscal Policies. European Central Bank. Eurosystem. URL: <https://www.ecb.europa.eu/mopo/eaec/fiscal/html/index.en.html>

14. Euro area fiscal policies and capacity in post-pandemic times. European Parliament. Economic Governance Support Unit (EGOU). June 2021. – 40 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/651392/IPOL_STU\(2021\)_651392_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/651392/IPOL_STU(2021)_651392_EN.pdf) (accessed: 2.08.2022).

15. Fornado, L. A Theory of Monetary Union and Financial Integration. *The Review of Economic Studies*. July 2022. Vol. 89. Issue 4, p. 1911–1947.

16. Commission presents fiscal policy guidance 2023. European

	<p>Commission. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1476</p> <p>Допоміжна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Офіційний сайт Держкомстату України www.ukrstat.gov.ua 2. Офіційний сайт Національного банку України www.bank.gov.ua 3. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду www.imf.org 4. Офіційний сайт Світового банку – www.worldbank.org/ 5. Офіційний сайт зведеної статистики Європейського союзу: www.eurostat.eu 6. Офіційний сайт Світової організації торгівлі: www.wto.org 7. Банк Англії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bankofengland.co.uk/Pages/home.aspx. 8. Офіційний сайт Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень. URL: www.ibser.gov.ua. 9. Офіційні інтернет-сайти податкових органів країн світу: Податкове управління Німеччини. URL: http://www.finanzamt.de, Головне податкове управління Франції. URL: http://www.impots.gouv.fr, Внутрішньо-європейська організація податкових адміністрацій. URL: http://www.iota-tax.org 10. Податкова система в Польщі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uainkrakow.pl/podatkowa-systema-v-polshchi/.
<p>Обсяг курсу</p>	<p>32 год - аудиторних занять, 16 год - лекційні заняття, 16 год - семінарські заняття; 88 год. – самостійна робота. 4 кредити ЄКТС.</p>
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>Після завершення курсу здобувач буде знати теоретичні та прикладні засади формування і реалізації фіскальної політики ЄС, організації та функціонування податкових систем країн-членів; особливості збору і сплати основних бюджетоутворюючих податків і зборів; сучасні принципи державної податкової політики у країнах ЄС, структуру і повноваження органів державної влади у сфері оподаткування.</p> <p>У результаті вивчення дисципліни мають бути сформовані такі компетентності:</p>

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
- ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
- ЗК 4. Здатність працювати в команді
- ЗК 5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

- ФК1. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо налагодження міжнародних економічних відносин на всіх рівнях їх реалізації.
- ФК8. Здатність прогнозувати тенденції розвитку міжнародних ринків з урахуванням кон'юнктурних змін.
- ФК9. Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації
- ФК10. Здатність здійснювати переклад з іноземних мов на професійному та соціальному рівнях, включаючи усну та письмову комунікацію.
- ФК11. Здатність визначати й оцінювати прояви фінансової глобалізації, функціонування міжнародних фінансових ринків.
- ФК12. Здатність застосовувати макроекономічний аналіз, моделі економічного зростання держав з врахуванням розвитку їхніх фінансових систем.
- ФК13. Здатність оцінювати масштаби діяльності міжнародних фінансових інституцій, організації та планування міжнародних кредитів та інвестицій.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН2. Креативно мислити, проявляти гнучкість у прийнятті рішень на основі логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженого часу і ресурсів на засадах використання різних діагностичних методологій провідних міжнародних організацій

ПРН3. Систематизувати, синтезувати й упорядковувати отриману інформацію, ідентифікувати проблеми, формулювати висновки і розробляти рекомендації, використовуючи ефективні підходи та технології, спеціалізоване програмне забезпечення з метою розв'язання складних задач практичних проблем з урахуванням культурних особливостей суб'єктів міжнародних економічних відносин.

ПРН4. Приймати обґрунтовані рішення з проблем міжнародних

	<p>економічних відносин за невизначених умов і вимог.</p> <p>ПРН6. Аналізувати нормативно-правові документи, оцінювати аналітичні звіти, грамотно використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали, вести прикладні аналітичні розробки, професійно готувати аналітичні матеріали.</p> <p>ПРН7. Досліджувати й аналізувати моделі розвитку національних економік та обґрунтовувати заходи досягнення їх стратегічних цілей в умовах трансформації світогосподарських відносин.</p> <p>ПРН14. Презентувати результати власних досліджень шляхом підготовки наукових публікацій і апробацій на наукових заходах.</p> <p>ПРН15. Досліджувати й аналізувати моделі зростання національних економік, проводити порівняльний макроекономічний аналіз розвитку різних країн та регіонів світу для забезпечення валютно-фінансової стабільності та адаптації до глобальних фінансових криз.</p>
Ключові слова	Фіскальна політика, бюджетна політика, податкова політика, активна та пасивна фіскальна політика, моделі фіскальної політики, бюджет країн ЄС, видатки і доходи бюджетів, фіскальний мультиплікатор, зовнішня заборгованість, макроекономічна рівновага
Формат курсу	Очний
Теми	Див. Схему курсу нижче
Підсумковий контроль, форма	Залік в кінці семестру
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін: «Макроекономіка», «Міжнародний економічний аналіз», «Фінансовий аналіз», «Міжнародні фінанси», «Міжнародна статистика», «Економетрика».
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання	Презентації, групові дискусії, індивідуальні завдання та практичні вправи.
Необхідне обладнання	Мультимедійний проєктор (дошка), ноутбук, доступ до мережі Інтернет, загальнодоступне програмне забезпечення.

Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)

Підсумкова максимальна кількість балів – 100. Складається із суми балів поточної успішності. Сума балів поточної успішності включає у себе бали, отримані за відповіді на семінарських заняттях (максимум 40), бали за контрольну роботу (максимум 20), самостійної роботи (максимум 10 балів) та наукового дослідження з (максимум 30 балів).

Критерії оцінювання

Бали поточної успішності за участь у семінарських заняттях

Студент повинен в повному обсязі оволодіти навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано відтворювати його під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкривати зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу - 5 бали; студент в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки - 3 бали; студент частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки - 1 бал; студент не готовий до заняття 0 балів. Загалом за семінарські заняття $5 \times 8 = 40$ балів (максимальна оцінка).

Самостійна робота студентів

Самостійна робота оцінюється на основі виконання домашніх завдань -10 балів (максимальна оцінка).

Індивідуальна робота студента

(наукове дослідження з аналізу вибраної країни)

Наукове дослідження – виконана у вигляді презентації та захищена згідно з графіком роботи, з використанням статистичних методів, ілюстративного матеріалу: графіків та таблиць; висновки обґрунтовані теоретично та емпірично - 20-30 балів;

Наукове дослідження захищено, але виконана частково, без ґрунтовних досліджень, з порушенням термінів або вимог -

	<p>10-19 балів;</p> <p>Наукове дослідження не захищена та виконана частково, з порушенням термінів або вимог, висновки не обґрунтовані - 1-9 балів;</p> <p>Наукове дослідження не виконане 0 балів.</p> <p style="text-align: center;">Контрольна робота</p> <p>Всі завдання виконані, розв'язки задач правильні та обґрунтовані 19-20 балів;</p> <p>Завдання виконані від 60 до 90% -10-18 балів;</p> <p>Завдання виконані на рівні менше 60 % - 1-9 балів;</p> <p>Завдання не виконані - 0 балів.</p> <p>Виконані завдання повинні бути оригінальним та самостійним дослідженням здобувачів. Академічна недорочесність не толерується.</p> <p style="text-align: center;">Залік</p> <p>Семестровий залік – максимум 100 балів, як форма підсумкового контролю, є обов'язковим для всіх студентів і є сумою балів поточної успішності протягом семестру.</p> <p>Відвідування занять є важливою частиною навчального процесу. В ході семінарських занять проводяться дискусії та обговорення, спрямовані на формування критичного ставлення в здобувачів до всього комплексу проблем, пов'язаних із окремими аспектами державних фінансів та світового господарства. Очікується, що студенти відвідуватимуть усі заняття.</p> <p>Уся література, яку студенти не зможуть здобути самостійно, надається викладачем лише в освітніх цілях і не передбачає тиражування, вільного поширення чи передачі третім особам.</p>
<p>Питання до заліку (чи питання на контрольні роботи)</p>	<p>Питання для підготовки базуються на основі тем, обговорених в рамках занять, а також на основі самостійно опрацьованих та презентованих студентами матеріалів.</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

Схема курсу

Тижд ень	Тема, тези, план	Форми діяльність і (заняття) – лекція, семінар, дискусія, групова робота	Література. Ресурси в інтернеті	Год
1	<p>Тема 1. Теоретичні аспекти формування фіскальної політики</p> <p>1. Суть фіскальної політики. Переваги та недоліки</p> <p>2. Види та інструменти фіскальної політики</p> <p>3. Етапи розвитку фіскальної політики в країнах ЄС</p> <p>4. Моделі бюджетно-податкової системи</p>	Лекція	3,4 ,10,11,13,14	2
1	<p>Тема 1. Теоретичні аспекти формування фіскальної політики</p> <p>Суть, структура та основні завдання, еволюція фіскальної політики ЄС. Дискреційна і автоматичну фіскальна політика, квазіфіскальна політика. Особливості застосування активної фіскальної політики та її недоліки. Переваги застосування пасивної фіскальної політики. Класифікація автоматичних стабілізаторів кон'юктури ринку та особливості впливу на економіку.</p> <p>Огляд моделей відкритої економіки та їхніх теоретичних передбачень.</p>	Семінар		2
2	<p>Тема 2. Бюджет як функція фіскальної політики в ЄС</p> <p>1. Державний бюджет. Дефіцит та державний борг у фіскальній політиці</p> <p>2. Концепції міжбюджетних відносин</p> <p>3. Бюджетний процес в країнах ЄС</p>	Лекція	1, 11,12,13,14 Допоміжна література: 8	2
2	<p>Тема 2. Бюджет як функція фіскальної політики в ЄС</p> <p>Функції державного бюджету. Дефіцит та державний борг у фіскальній політиці. Причини дефіциту. Шляхи покриття дефіциту бюджету. Концепції міжбюджетних відносин. Бюджетний процес в країнах ЄС. Основні тенденції сектора державних фінансів країн ЄС. Головні тенденції.</p>	Семінар		2

3	Тема 3. Податкова політика ЄС 1. Економічна суть податків. Податкова політика та податкові системи 2. Елементи податкової системи 3. Податкове право Європейського Союзу 4. Причини ухилення від сплати податків 5. Офшорний бізнес 6. Податкова політика ЄС	Лекція	1,2,14,15,16	2
3	Тема 3. Податкова політика ЄС Економічна суть податків. Податкова політика та податкові системи. Елементи податкової системи. Функції податків. Теоретичні підстави збору податків та класифікація податків. Особливості оподаткування фізичних та юридичних осіб в ЄС. Податкове право Європейського Союзу. Ухилення від сплати податків. Офшорний бізнес. Податкова політика ЄС.	Семінар/ дискусія		2
4	Тема 4. Механізми реалізації фіскальної політики ЄС. Ч.1. 1. Фіскальна консолідація 2. Програма фіскального стимулювання. Фіскальний мультиплікатор 3. Політика фіскальної ощадності. Переваги та недоліки 4. Трансмисійні механізми фіскальної політики 5. Узгодження фіскальної і монетарної політики	Лекція	5,7,10	2
4	Тема 4. Механізми реалізації фіскальної політики ЄС. Ч.1 Фіскальна консолідація. Програма фіскального стимулювання. Фіскальний мультиплікатор. Політика фіскальної ощадності. Переваги та недоліки. Трансмисійні механізми фіскальної політики. Узгодження фіскальної і монетарної політики. Фіскальна ілюзія. Податкові витрати як приклад фіскальної ілюзії.	Семінар / доповідь		2
5	Тема 5. Механізми реалізації фіскальної політики ЄС. Ч.2 1. Взаємодія фіскальної і монетарної політики 2. Поняття фіскальної стійкості 3. Показники та методики оцінки гнучкості фіскальної політики 4. Фіскальний імпульс	Лекція	3, 5, 12	2

5	<p>Тема 5. Механізми реалізації фіскальної політики ЄС. Ч.2</p> <p>Взаємодія фіскальної і монетарної політики. Поняття фіскальної стійкості. Показники та методики оцінки гнучкості фіскальної політики. Оцінка фіскальної волатильності. Фіскальний імпульс. Оцінка фіскальної волатильності Аналіз бюджету ЄС.</p>	Семінар / доповідь / дискусія		2
6	<p>Тема 6. Фіскальна політика Німеччини</p> <p>1. Сутність та становлення податкової системи Німеччини</p> <p>2. Основні бюджетоутворюючі податки Німеччини</p> <p>3. Державне регулювання податкової системи і тенденції фіскальної політики Німеччини</p>	Семінар / презентація	8,9,16 Допоміжна література: 3, 4, 5, 9	2
7	<p>Тема 7. Тема 4. Фіскальна політика Франції</p> <p>1. Сутність та становлення податкової системи Франції</p> <p>2. Основні бюджетоутворюючі податки Франції</p> <p>3. Державне регулювання податкової системи і тенденції фіскальної політики</p>	Семінар / презентація	8,9,16 Допоміжна література: 3, 4, 5	2
8	<p>Тема 8. Фіскальна політика Італії</p> <p>1. Сутність і становлення сучасної податкової системи Італії</p> <p>2. Основні бюджетоутворюючі податки Італії</p> <p>3. Державне регулювання податкової системи і тенденції фіскальної політики Італії</p>	Семінар / презентація	8,9,16 Допоміжна література: 3, 4, 5	2
9	<p>Тема 9. Фіскальна політика Швеції</p> <p>1. Сутність і становлення сучасної податкової системи Швеції</p> <p>2. Основні бюджетоутворюючі податки Швеції</p> <p>3. Державне регулювання податкової системи і тенденції фіскальної політики Швеції</p>	Семінар / презентація	8,9,16 Допоміжна література: 3, 4, 5	2
10	<p>Тема 10. Фіскальна політика Польщі</p> <p>1. Сутність і становлення сучасної податкової системи Польщі</p> <p>2. Основні бюджетоутворюючі податки Польщі</p> <p>3. Державне регулювання податкової системи і тенденції фіскальної політики Польщі</p>	Семінар / презентація	8,9,16 Допоміжна література: 10	1
11	<p>Тема 11. Фіскальна політика Чехії</p> <p>1. Сутність і становлення сучасної податкової системи Чехії</p> <p>2. Основні бюджетоутворюючі податки Чехії</p> <p>3. Державне регулювання податкової системи і тенденції фіскальної політики Чехії</p>	Семінар / презентація	8,9,16 Допоміжна література: 3, 4, 5	1

12	Тема 12. Фіскальна політика Угорщини 1. Сутність і становлення сучасної податкової системи Угорщини 2. Основні бюджетоутворюючі податки Угорщини 3. Державне регулювання податкової системи і тенденції фіскальної політики Угорщини	Семінар / презентація	8,9,16 Допоміжна література: 3, 4, 5	2
----	--	-----------------------	--	---